

PREDLOG

Akcioni plan zapošljavanja za 2023. godinu

Podgorica, decembar 2022. godine

SADRŽAJ:

I - UVODNE NAPOMENE.....	13
II – STRUKTURA AKCIONOG PLANA	9
III AKCIONI PLAN	20
IV FINANSIJSKI OKVIR.....	45
LISTA SKRAĆENICA:	47

I - UVODNE NAPOMENE

Strateški prioriteti i ciljevi politike zapošljavanja, kao i aktivna politika zapošljavanja utvrđeni su Nacionalnom strategijom zapošljavanja 2021-2025, čija obaveza donošenja je propisana članom 35 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (“Sl.list CG”, br.24/19).

Takođe, navedenim zakonom propisano je da je Akcioni plan zapošljavanja osnovni instrument aktivne politike zapošljavanja, kojim su utvrđene mjere i aktivnosti usmjerene ka ostvarivanju ciljeva definiisanih Nacionalnom strategijom zapošljavanja, za period od godinu dana (član 37), kao i da Akcioni plan utvrđuje Vlada, na predlog Ministarstva, najkasnije do kraja tekuće godine za narednu godinu. Godišnji izvještaj o sprovođenju Akcionog plana Ministarstvo podnosi Vladi do 30. aprila tekuće godine za prethodnu godinu. U skladu sa navedenim zakonskim rješenjima Programom rada Vlade za 2022. godinu u okviru priorteta 2. Zdrave finansije i ekonomski razvoj – TD 52 predviđeno je donošenja Akcionog plana zapošljavanja za IV kvartal 2022. godine.

Istovremeno, Uredbom o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata („Sl.list CG“, br54/18), članom 11 propisan je princip kontinuiteta, koji podrazumijeva, između ostalog, da se prilikom izrade novog strateškog dokumenta, obuhvate ciljevi i aktivnosti koji nijesu realizovani u skladu sa prethodnim strateškim dokumentom u određenoj oblasti javne politike, a postoji potreba za njihovom realizacijom. Nadalje, Metodologija razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata u dijelu 3.2. principi na kojima počivaju strateška dokumenta, ukazuje da princip kontinuiteta planiranja javnih politika podrazumijeva i da se prilikom donošenja novih akcionih planova koji proizilaze iz neke strategije, mora imati dostavljen izvještaj o realizaciji za prethodnu godinu.

Imajući u vidu navedena zakonska rješenja i Metodologiju razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, koja u ovom trenutku nijesu usklađena, u smislu vremenskog donošenja novog strateškog dokumenta na osnovu izvještaja o realizaciji prethodnog, Ministarstvo rada i socijalnog staranja je formiralo Radnu grupu za izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (Utvrđivanje Predloga zakona o izmjenama i dopunama bilo je predviđeno PRV za 2022. godinu), gdje će se između ostalog izvršiti i revizija zakonskih rješenja koja se odnose na ovaj segment planiranja strateškog dokumenta.

Planirano je da se Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti uvrsti u Program rada Vlade za 2023. godinu. Takođe u Predlogu ovog akcionog plana u okviru tačke 4.1.1. predviđeno je utvrđivanje navedenog Predloga zakona.

Osvrt na kretanje indikatora tržišta rada tokom 2022. godine

Pozitivni ekonomski trendovi u Crnoj Gori su, nakon zabilježenog rasta u prethodnoj godini, nastavljeni i tokom 2022. godine, uprkos negativnim globalnim izazovima. Prema preliminarnim podacima Monstata, realni rast crnogorske ekonomije za prvu polovinu 2022. godine iznosio je 10,3% u odnosu na isti period 2021. godine, pri čemu je ekonomska aktivnost porasla 7,2% u prvom kvartalu, dok je drugom kvartalu godine ostvaren rast od 12,7%.

Shodno tome i trendovi na tržištu rada tokom 2022. godine bilježe pozitivne pomake, što je rezultat rezultat oporavka potražnje i ekonomske aktivnosti, ali i primjene nižeg poreskog opterećenja na rad.

Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za prva dva kvartala 2022. godine prosječna stopa aktivnosti 15+ je iznosila 57,8%, prosječna stopa zaposlenosti 48,7%, dok je prosječna stopa nezaposlenosti bila na nivou od 15,7%.

Tabela kretanja indikatora po kvartalima:

2022	Stopa realnog rasta BDP	Stopa aktivnosti 15+	Stopa zaposlenosti 15+	Stopa nezaposlenosti 15+
I kvartal	7,2%	56,3	56,3%	16,8%
II kvartal	12,7%	59,3	59,3%	14,6%

Prosječna stopa nezaposlenosti 15+ u prvoj polovini 2022. godine iznosila je 15,7%, što je pad sa 17,1% iz istog perioda 2021. godine. Samo u drugom kvartalu 2022. godine, stopa nezaposlenosti 15+ je iznosila 14,6%, što je vrlo blizu nivou prije pandemije od 14,3% u istom kvartalu 2019. godine.

Broj zaposlenih, prema administrativnim podacima Monstata¹¹ u septembru 2022.g. bio je 226.500, a prosječan rast zaposlenih za devet mjeseci 2022.godine u odnosu na isti period prethodne godine bio je 21,9% (226.500:198.549). Rast zaposlenosti vidljiv je kod svih djelatnosti: usluge smještaja i ishrane 53,4%, poslovanje sa nekretninama 29,3%, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti 57,3%, stručne naučne i tehničke djelatnosti 24,9%, građevinarstvo 27,2% poljoprivreda, šumarstvo I ribarstvo 18,5%....

¹¹ https://monstat.org/cg/publikacije_page.php?id=2058

Broj nezaposlenih lica, prema podacima Zavoda za zapošljavanje¹², na kraju septembra 2022. godine bio je 44.265 i manji je za 9.056 lica u odnosu na septembar godinu ranije (53.321), ili za oko 17%. Registrovana stopa nezaposlenosti u istom mjesecu iznosila je 19,08 % i niža je 3,9 p.p u odnosu na septembar prethodne godine (22,98%).

U prvih devet mjeseci 2022. godine prosječna bruto zarada iznosila je 879 eura, a neto 708 eura, što predstavlja povećanje od 11,1% i 33,6% u odnosu na isti period 2021. godine, usljed poreske reforme i povećanja minimalne zarade.

Osvrt na dostizanje indikatora učinka operativnih ciljeva u toku 2022. godine

OPERATIVNI CILJ 1: Ostvarivanje rasta zaposlenosti, ulaganja u kvalitetna i sigurna radna mjesta, kroz unapređenje poslovnog ambijent

Ovaj cilj se odnosi na potrebu sprovođenja mjera i aktivnosti koje će usloviti povećanje tražnje za radom, posebno u pogledu kreiranja poslova, oporezivanja rada i određivanja zarada.

Indikator učinka	Početna vrijednost 2020	Ostvarena vrijednost 2021	Ostvarena vrijednost u 2022	Ciljana vrijednost 2023	Ciljana vrijednost 2025
Indikator učinka 1: Povećanje registrovane zaposlenosti	176.693	188.964	226.500 ¹³	210.000	235.000
Indikator učinka 2: Povećanje minimalne zarade	222,00	450,00	450,00	450,00	500,00
Indikator učinka 3: Smanjenje opterećenja troškova rada	39%	20,4	20,4 ¹⁴	20,4%	20,4%
Indikator učinka 4:	2	17	14 ¹⁵	20	40

¹² <https://www.zzzcg.me/wp-content/uploads/2022/10/Mjese%C4%8Dni-statisti%C4%8Dki-izvje%C5%A1taj-30.9.2022..pdf>

¹³ <https://monstat.org/uploads/files/Bilten/2022/10/3.pdf>

¹⁴ Podatak se nije mijenjao u odnosu na ostvarenu vrijednost iz 2021. godine

¹⁵ Za 11 mjeseci 2022. Godine registrovano 14 kolektivnih ugovora kod poslodavca,sto ukupno čini 31 registrovani kolektivni ugovor. Izvor podatak MRSS

Povećanje broja registrovanih kolektivnih ugovora kod poslodavaca					
---	--	--	--	--	--

OPERATIVNI CILJ 2: Kreiranje znanja i kompetencija za tržište rada u digitalno doba

Ovaj cilj se odnosi na unaprijeđenje ponude rada i kvalifikacija, adresirajući strukturne slabosti u sistemu obrazovanja i obuke, posebno imajući u vidu novi pristup koji je zasnovan na digitalizaciji.

Indikator učinka	Početna vrijednost 2020	Ostvarena vrijednost 2021	Ostvarena vrijednost u 2022	Ciljana vrijednost 2023	Ciljana vrijednost 2025
Indikator učinka 1: % učešća odraslih (25-64) u cjeloživotnom učenju	2,7%	5,2%	2,8% ¹⁶	5%	7,5%
Indikator učinka 2: Povećanje učešća pojedinaca koji imaju osnovne ili iznad osnovnih sveukupnih digitalnih vještina, za populaciju 16-74	Ž- 42% M – 54%	... ¹⁷	-	Povećano učešće za 20%	Povećano učešće za 40%

OPERATIVNI CILJ 3: Unaprijeđenje položaja nezaposlenih lica na tržište rada kroz efikasnost usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja i jačanje socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva

Ovaj cilj definiše mjere i aktivnosti koje treba da doprinesu jačanju usluga tržišta rada i unaprijeđenju aktivnih mjera politike zapošljavanja kao i veću mobilnost tržišta rada, što će doprinijeti smanjivanju siromaštva i promovisanju jednakih mogućnosti za sve.

¹⁶ Podatak je iz ARS Q2/2022

¹⁷ Podatak će biti prikazan prilikom Godišnjeg izvještaja o realizaciji AP zapošljavanja za 2022. Godinu

Indikator učinka	Početna vrijednost 2020	Ostvarena vrijednost 2021	Ostvarena vrijednost u 2022	Ciljana vrijednost 2023	Ciljana vrijednost 2025
Indikator učinka 1: Smanjenje stope registrovane nezaposlenosti	20,45%	24,73%	19,8% ¹⁸	15%	12%
Indikator učinka 2: Smanjenje stope dugoročne nezaposlenosti	13,4%	11,0%	10,7% ¹⁹	10% smanjenje u odnosu na početnu vrijednost	20% smanjenje u odnosu na početnu vrijednost
Indikator učinka 3: Smanjenje učešća mladih do 29 godina u registrovanoj nezaposlenosti	25,36%	23,83%	20,35% ²⁰	23,3%	20,3%

OPERATIVNI CILJ 4: **Efikasno funkcionisanje tržišta rada**

Ovaj cilj definiše mjere i aktivnosti koje se odnose na uspostavljanje efikasnijeg funkcionisanja tržišta rada koje treba da doprinese stvaranju pravednih, transparentnih i predvidljivih uslova rada. Jačanje institucija tržišta rada od ključnog je značaja za ostvarivanje ovog cilja.

Indikator učinka	Početna vrijednost 2020	Ostvarena vrijednost 2021	Ostvarena vrijednost u 2022	Ciljana vrijednost 2023	Ciljana vrijednost 2025
Indikator učinka 1: Ocjena iz Izvještaja EK za poglavlje 19	Dobar napredak	-	Određen napredak	Značajan napredak	Zatvoreno poglavlje
Indikator učinka 2: Ocjena iz Izvještaja EK za poglavlje 2	Određen napredak	-	Ograničen napredak	Značajan napredak	Zatvoreno poglavlje

II – STRUKTURA AKCIONOG PLANA

¹⁸ Podatak ZZZCG za devet mjeseci 2022. godine

¹⁹ Podatak je iz ARS za Q2 / 2022. godine

²⁰ Podatak ZZZ za devet mjeseci 2022. godine

Polazeći od strateškog cilja Nacionalne strategije zapošljavanja 2021-2025 koji se odnosi na **Stabilan i održiv rast zaposlenosti, zasnovan na jednakim mogućnostima pristupu tržištu rada, dostojanstvenom radu, daljem razvoju znanja i vještina i većoj socijalnoj uključenosti**, za čije ostvarenje su definirana četiri operativna cilja, koja su u skladu sa smjernicama za politike zapošljavanja EK, i to:

Operativni cilj 1: Ostvarivanje rasta zaposlenosti, ulaganja u kvalitetna i sigurna radna mjesta, kroz unapređenje poslovnog ambijenta;

Operativni cilj 2: Kreiranje znanja i kompetencija za tržište rada u digitalno doba;

Operativni cilj 3: Unaprijeđenje položaja nezaposlenih lica na tržištu rada kroz efikasnost usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja i jačanje socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva;

Operativni cilj 4: Efikasno funkcionisanje tržišta rada;

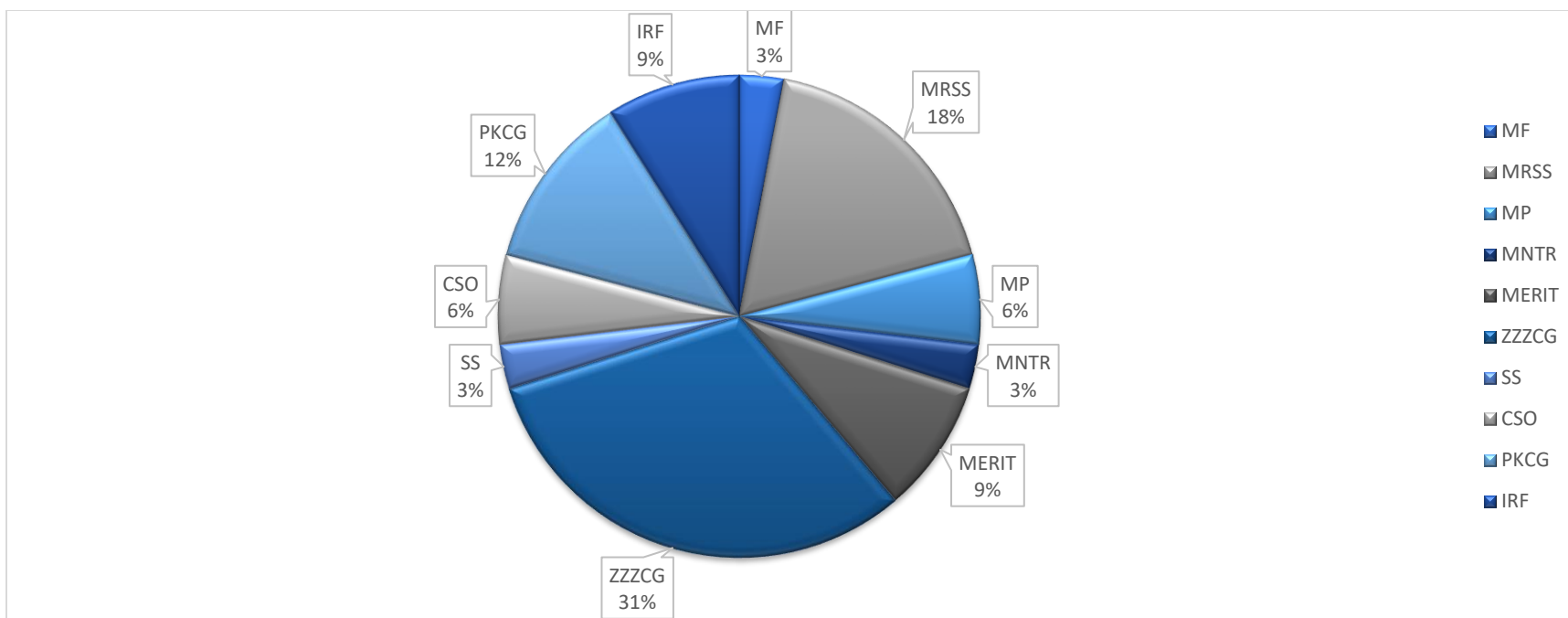
Aktivnosti predložene u okviru Akcionog plana zapošljavanja za 2023. godinu imaju za cilj da prate smjernice Evropske komisije u dijelu implementacije politike zapošljavanja, a koje trebaju da unaprijede stanje na tržištu rada, kroz :

- sprovođenje aktivnosti koje su od bitnog uticaja na povećanje tražnje za radom, posebno u pogledu kreiranja poslova, oporezivanja rada i određivanja zarada;

- unapređenje ponude rada i kvalifikacija, adresirajući strukturne slabosti u sistemu obrazovanja i obuke, posebno imajući u vidu nezaposlenost mladih i dugoročnu nezaposlenost.

- unapređenja funkcionisanje tržišta rada, sa posebnim fokusom na smanjivanje segmentacije tržišta rada i unaprijeđenje aktivnih mjera tržišta rada i mobilnost tržišta rada, kao i na smanjivanje siromaštva i promovisanje jednakih mogućnosti za sve.

Akcionim planom je definisano 66 aktivnosti. Od navedenog broja aktivnosti 21 aktivnosti realizuje Zavod za zapošljavanje Crne Gore, dok je za 12 aktivnosti zaduženo Ministarstvo rada i socijalnog staranja. Ostale aktivnosti sprovode institucije koje svojim djelovanjem direktno ili indirektno utiču na stanje i kretanje na tržištu rada.

Sprovođenje planiranih aktivnosti u 2023. godini treba da doprinese: unapređenju stanja na tržištu rada, koje se ogleda u rastu zaposlenosti kroz podsticaje za zapošljavanje; smanjenju disbalansa između ponude i tražnje na tržištu rada; većem uključivanju u tržište rada osjetljivih ciljnih grupa nezaposlenih lica.

Za svaku pojedinačnu aktivnost navedena je institucija, koja će biti odgovorna za realizaciju. Zbog njihove prirode značajan broj aktivnosti zahtijeva realizaciju kroz saradnju dvije ili više institucija, pa je iz razloga preciznosti kao prva, navedena institucija koja koordinira aktivnost, ali su navedene i ostale čije je učesće neophodno ili doprinosi realizaciji i postizanju što boljih rezultata.

Akcionim planom je i definisan okvirni iznos sredstava za realizaciju predviđenih aktivnosti. Osim sredstava koja će biti obezbijedena iz budžeta institucija i organizacija koji su nosioci, za jedan broj aktivnosti kao izvori finansiranja navedena su sredstva koja će biti obezbijedena iz stranih izvora finansiranja (IV Finansijski okvir)

III AKCIONI PLAN

STRATEŠKI CILJ NACIONALNE STRATEGIJE ZAPOŠLJAVANJA 2021-2025

Stabilan i održiv rast zaposlenosti zasnovan na jednakim mogućnostima za pristup tržištu rada, dostojanstvenom radu, daljem razvoju znanja i vještina i većoj socijalnoj uključenosti

OPERATIVNI CILJ 1:		Ostvarivanje rasta zaposlenosti, ulaganja u kvalitetna i sigurna radna mjesta, kroz unapređenje poslovnog ambijenta		
Indikator učinka	Početna vrijednost 2020	Ciljana vrijednost 2023	Ciljana vrijednost 2025	
Indikator učinka 1: Povećanje registrovane zaposlenosti	176.693	210.000	235.000	
Indikator učinka 2: Povećanje minimalne zarade	222,00	450,00	500,00	
Indikator učinka 3: Smanjenje opterećenja troškova rada	39%	20,4%	20,4%	
Indikator učinka 4: Povećanje broja registrovanih kolektivnih ugovora kod poslodavaca	2	20	40	

Mjera 1.1. Stimulisanje kreiranja radnih mjesta unapređenjem poslovnog okruženja, sa akcentom na reformu oporezivanja rada						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
1.1.1	Izveštaj o evaluaciji	MF (u saradnji sa Međunarodnom	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	200.000,00 €	Sredstva MOR-a

Realizacija projekta-evaluacija efekata nove poreske politike		organizacijom radu)				
---	--	---------------------	--	--	--	--

Mjera 1.2: Podrška razvoju privrede i preduzetništva						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
1.2.1 Krediti za podršku razvoja preduzetništva	Broj dodijeljenih kredita	IRF	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Vlada Crne Gore daje saglasnost na Finansijski plan IRF-a koji se usvaja krajem poslovne godine	Sredstva međunarodnih finansijskih institucija i budžet IRF-a
1.2.2 Krediti za početnike u biznisu	Broj dodijeljenih kredita	IRF	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Vlada Crne Gore daje saglasnost na Finansijski plan IRF-a koji se usvaja krajem poslovne godine	Sredstva međunarodnih finansijskih institucija i budžet IRF-a
1.2.3 Krediti za mikro, mali i srednji biznis	Broj dodijeljenih kredita	IRF	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Vlada Crne Gore daje saglasnost na finansijski plan IRF-a koji se usvaja krajem poslovne godine	Sredstva međunarodnih finansijskih institucija i budžet IRF-a

1.2.4 Implementacija programa: Podrška zapošljavanju kroz inovativne programe	Broj podržanih novih zapošljavanja	MNTR Fond za inovacije	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	200.000,00 €	Budžet MNTR
1.2.5 Implementacija Programa za unapređenje konkurentnosti privrede	Broj dodijeljenih aplikacija	MERiT	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	5.000.000,00 €	Budžet Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma
1.2.6 Razvoj preduzetništva kroz podršku različitim ciljnim grupama realizacijom edukativnih aktivnosti	Broj održanih edukativnih aktivnosti	PKCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	-	Budžet PKCG
1.2.7 Program za razvoj i unapređenje prerađivačke industrije	Broj privrednih subjekata koji su podržani Programom	MERiT	I kvartal 2023	IV kvartal 2023	1.000.000,00 €	Budžet MERiT
1.2.8 Grant šema za implementaciju S3 projekata	Broj podržanih preduzeća: 10	MERT MNTR Fond za inovacije	I kvartal 2023	III kvartal 2023	900.000,00 €	IPA kontribucija: 810,000.00 €

		CFCU (MF)				Nacionalno ko-finansiranje: 90,000.00 €
--	--	-----------	--	--	--	---

Mjera 1.3: Obezbeđivanje veće zaposlenosti i kvalitetnijih i sigurnijih radnih mjesta, sa posebnim fokusom na Sjeverni region						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
1.3.1 Podrška u izradi Strateških planova razvoja JLS	Broj usvojenih Strateških planova razvoja	MERIT u saradnji sa JLS	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	10.000,00 €	UNDP
1.3.2 Unapređenje uslova za razvoj postojećeg biznisa u Sjevernom regionu	Statistika očuvanih i kreiranih radnih mjesta	IRF	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Vlada Crne Gore daje saglasnost na Finansijski plan IRF-a koji se usvaja krajem poslovne godine	Sredstva međunarodnih finansijskih institucija i budžet IRF-a

Mjera 1.4: Podsticanje formalizacije neformalne zaposlenosti						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
1.4.1 Donošenje Programa za suzbijanje neformalne ekonomije u Crnoj Gori	Donešen program	MF u saradnji sa relevantnim partnerima	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-

Mjera 1.5: Implementacija lokalnih strategija zapošljavanja						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
1.5.1 Praćenje realizacije lokalnih strategija zapošljavanja i akcionih planova zapošljavanja	Izveštaj za 21 lokalni akcioni plan zapošljavanja	MRSS,ZZZCG,LPZ	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
1.5.2 Sprovođenje novih programa aktivne politike	Sproveden najmanje 1 novi program aktivne	ZZZCG, LPZ, MRSS	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	-	-

zapošljavanja na lokalnom nivou	politike zapošljavanja					
1.5.3 Unapređenje saradnje i kapaciteta lokalnih partnerstava kroz nove lokalne inicijative i projekte, kao i podsticaj stvaranja lokalnih partnerstava u opštinama gdje nisu oformljena	Uspostavljena saradnja upripremi 1 projekta/inicijative	MRSS	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	1.052.941,00 €	AD 2020 ²¹

Mjera 1.6. Ojačana konsultativna uloga Socijalnog savjeta i unaprijeđenje kapaciteta učesnika u tripartitnom dijalogu u domenu politike zapošljavanja i tržišta rada

Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
1.6.1 Učešće socijalnih partnera u pripremi akata iz	Broj akata u čijoj su izradi učestvovali predstavnici	Socijalni savjet, MERiT MRSS	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-

²¹ Poziv za dodjelu bespovratnih sredstava

oblasti rada i zapošljavanja	socijalnih partnera					
1.6.2 Održavanje radionica, seminara, okruglih stolova u cilju poboljšanja tehničkih kapaciteta učesnika u socijalnom dijalogu	Broj održanih radionica, seminara, okruglih stolova	Socijalni savjet MOR	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	10.000,00 €	MOR
1.6.3 Edukacija članica PKCG o radnom zakonodavstvu	Broj održanih edukativnih aktivnosti	PKCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	-	Budžet PKCG

OPERATIVNI CILJ 2:	Kreiranje znanja i kompetencija za tržište rada u digitalno doba		
Indikator učinka	Početna vrijednost 2020	Ciljana vrijednost 2023	Ciljana vrijednost 2025
Indikator učinka 1: % učešća odraslih (25-64) u cjeloživotnom učenju	2,7%	5%	7,5%

Indikator učinka 2: Povećanje učešća pojedinca koji imaju osnovne ili iznad osnovnih sveukupnih digitalnih veština, za populaciju 16-74	Ž-42% M-54%	Povećano učešće za 20%	Povećano učešće za 40%
---	----------------	------------------------	------------------------

Mjera 2.1. Obezbeđivanje informatičkog obrazovanja i obuke za digitalnu ekonomiju za sve						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
2.1.1 Analiza postojećih obrazovnih programa za osnovnu i srednju školu u dijelu zastupljenosti informaciono-komunikacionih tehnologija	Izveštaj o Analizi postojećih obrazovnih programa za osnovnu i srednju školu u dijelu zastupljenosti informaciono-komunikacionih tehnologija Godišnji izvještaj o radu MP	MP, CSO	I kvartal/2023	II kvartal/2023	2.000,00 €	Budžet MP
2.1.2 Izmjena nastavnog plana/predmetnog programa za osnovnu školu u cilju unapređenja digitalnih	Izmjenjen nastavni plan/predmetni program za osnovnu školu	MP, ZZŠ, Nacionalni savjet za obrazovanje	III kvartal/2023	IV kvartal/2023	1.500,00 €	Budžet MP

kompetencija učenika						
2.1.3 Izmjena nastavnog plana /predmetnog programa za srednju školu (gimnaziju) u cilju unapređenja digitalnih kompetencija učenika	Izmjenjen nastavni plan/predmetni program za srednju školu Godišnji izvještaj o radu MP	MP, ZZŠ, Nacionalni savjet za obrazovanje	III kvartal/2023	IV kvartal/2023	1.500,00 €	Budžet MP
2.1.4. Digitalni dan	Održano događaja (sastanaka i edukativnih događaja radionica, okruglih stolova, obuka, prezentacija)	PKCG	I kvartal 2023	IV kvartal 2023	-	Budžet PKCG
2.1.5. Platforma za samoprocjenu digitalnih kompetencija sa smjernicama za biblioteku znanja sa video lekcijama	Registровано naloga	PKCG	I kvartal 2023	IV kvartal 2023	-	Budžet PKCG

Mjera 2.2. Unaprjeđenje kvaliteta stručnog i visokog obrazovanja kroz unaprjeđenje praktične nastave u cilju povećanja zapošljivosti

Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
2.2.1 Analiza postojećih kvalifikacija radi utvrđivanja potrebe za njihovim osavremenjavanjem i/ili razvojem novih, uključujući rezultate analize tržišta rada	Utvrđeni prioriteti i plan osavremenjavanja kvalifikacija radi utvrđivanja potrebe za njihovim osavremenjavanjem i/ili razvojem novih, uključujući rezultate analize tržišta rada	CSO/MP, Odjeljenje za NO kvalifikacija, sektorske komisije, PKCG, UPCG	I kvartal 2023	IV kvartal 2023	Redovne aktivnosti	-
2.2.2 Izrada standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada	Urađeno 20 standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u planiranim oblastima Odluke sektorskih komisija i Savjeta za kvalifikacije	CSO/ Savjet za kvalifikacije, sektorske komisije, obrazovne ustanove, udruženja poslodavaca	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	25.000,00 €	Budžet CSO
2.2.3 Izrada modularizovanih obrazovnih programa stručnog	Urađeno najmanje 5 modularizovanih obrazovnih programa zasnovanih na	CSO/ Naionalni savjet za obrazovanje, obrazovne ustanove,	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	40.000,00 €	Budžet CSO

obrazovanja nivoa III i IV, u skladu sa urađenim standardima zanimanja i standardima kvalifikacija	najmanje 20 standarda zanimanja i standarda kvalifikacija	udruženja poslodavaca				
2.2.4 Realizacija programa profesionalne orijentacije za karijerne timove u osnovnim i srednjim školama	Uključeno u program profesionalne orijentacije najmanje 30 osnovnih i srednjih škola Godišnji izvještaj o radu MP	MP (Centar za razvoj karijere), CSO, škole	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
2.2.5 Obuke organizatora praktičnog obrazovanja, instruktora praktičnog obrazovanja i nastavnika koji realizuju praktičnu nastavu u okviru stručnih modula	Obučeno najmanje 50 organizatora praktičnog obrazovanja, instruktora praktičnog obrazovanja i nastavnika koji realizuju praktičnu nastavu u okviru stručnih modula na godišnjem nivou Godišnji izvještaj o radu CSO i MP	CSO, škole	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	2.000,00 €	Budžet CSO
2.2.6	Urađena analiza	PKCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	-	Budžet

Godišnja analiza o edukativnim aktivnostima, sa evaluacijom aktivnosti i preporukama za unapređenje						PKCG
---	--	--	--	--	--	------

Mjera 2.3: Promovisanje pristupa i učešća odraslih u cjeloživotnom učenju						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
2.3.1 Aktivnosti na donošenju standarda zanimanja	Broj donijetih standarda zanimanja	MRSS, Savjet za kvalifikacije	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
OPERATIVNI CILJ 3.		Unaprijeđenje položaja nezaposlenih lica na tržištu rada kroz efikasnost usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja i jačanje socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva				
Indikator učinka	Početna vrijednost 2020		Ciljana vrijednost 2023		Ciljana vrijednost 2025	
Indikator učinka 1: Smanjenje stope registrovane nezaposlenosti	20,48%		15%		12%	
Indikator učinka 2: Smanjenje stope dugoročne nezaposlenosti	13,4%		10% smanjenje u odnosu na početnu vrijednost		20% smanjenje u odnosu na početnu vrijednost	
Indikator učinka 3:	25,36%		23,3%		20,3%	

Smanjenje učešća mladih do 29 godina u registrovanoj nezaposlenosti			
---	--	--	--

Mjera 3.1. Realizacija usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
3.1.1 Pružanje i razvijanje usluga informisanja i pripreme za zapošljavanje – individualno savjetovanje/individualni plan zapošljavanja	Broj nezaposlenih lica kojima su pružene usluge pripreme za zapošljavanje – individualno savjetovanje/individualni plan zapošljavanja	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
3.1.2 Pružanje i razvijanje usluga pripreme za zapošljavanje – konsultacije	Broj nezaposlenih lica kojima su pružene usluge pripreme za zapošljavanje – konsultacije	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
3.1.3 Pružanje i razvijanje usluga pripreme za zapošljavanje – profesionalne orijentacije	Broj nezaposlenih lica i ostalih tražilaca zaposlenja, razvrstani po polu, kojima su pružene usluge profesionalne orijentacije	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-

3.1.4	Direktno otvaranje radnih mjesta – Javni rad	Broj lica zaposlenih na novootvorenim radnim mjestima	ZZZCG	II kvartal/2023	IV kvartal/2023	900.000,00€	Budžet ZZZCG
3.1.5	Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih: Obrazovanje i osposobljavanje; Osposobljavanje za rad kod poslodavca; Osposobljavanje za samostalan rad	Broj lica uključenih u programe Broj zaposlenih lica	ZZZCG	II kvartal/2023	IV kvartal/2023	2.500.000,00 €	Budžet ZZZCG
3.1.6	Programi podsticaja za preduzetništvo	Broj novootvorenih radnih mjesta	ZZZCG	II kvartal/2023	IV kvartal/2023	500.000,00 €	Budžet ZZZCG
3.1.7	Programi podsticaja za zapošljavanje	Broj zaposlenih	ZZZCG	II kvartal/2023	IV kvartal/2023	100.000,00 €	Budžet ZZZCG

Mjera 3.2: Kreiranje novih mjera aktivne politike zapošljavanja u skladu sa potrebama tržišta rada

Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
3.2.1 Priprema novih Programa	Usvojen najmanje 1 Program	ZZZCG	I kvartal 2023	IV kvartal 2023	Redovne aktivnosti	

aktivne politike zapošljavanja						
-----------------------------------	--	--	--	--	--	--

Mjera 3.3: Sprovođenje usluga i mjera aktivne politike zapošljavanja u cilju unaprjeđenja položaja mladih na tržištu rada						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
3.3.1 Priprema Plana za implementaciju programa Garancija za mlade	Usvojen Plan	MRSS, MP, ZZZCG, CSO, NVO, socijalni partneri, MOR	I kvartal/2023	II kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
3.3.2 Krediti za mlade u biznisu	Broj dodijeljenih kredita mladima	IRF	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Vlada Crne Gore daje saglasnost na Finansijski plan IRF-a koji se usvaja krajem poslovne godine	Sredstva međunarodnih finansijskih institucija i budžet IRF-a
3.3.3 Implementacija Programa podrške za zapošljavanje mladih	Broj uključenih mladih po pojedinim programima	ZZZCG, MRSS,	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	-	-
3.3.4. Unaprijeđenje poslovnog umrežavanja	Povećan broj mladih preduzetnika na događajima u	PKCG	I kvartal 2023	IV kvartal 2023	-	Budžet PKCG

mladih preduzetnika kroz organizovanje poslovnih susreta, foruma, sajмова, B2B susreta i sl.	organizaciji PKCG					
--	-------------------	--	--	--	--	--

Mjera 3.4: Sprovođenje usluga i mjera aktivne politike zapošljavanja u cilju unaprjeđenja položaja žena na tržištu rada						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
3.4.1 Krediti za žensko preduzetništvo	Broj dodijeljenih kredita za razvoj ženskog preduzetništva	IRF	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Vlada Crne Gore daje saglasnost na Finansijski plan IRF-a koji se usvaja krajem poslovne godine	Sredstva međunarodnih finansijskih institucija i budžet IRF-a
3.4.2 Nastavak projekta "Activate Women"	Broj uključenih žena u program	ZZZCG, MOR, MRSS	I kvartal/2023	I kvartal/2023	46.370,64 €	Sredstva MOR-a
3.4.3 Unaprijeđenje poslovnog umrežavanja žena preduzetnica	Povećan broj preduzetnica koje učestvuju na poslovnim događajima u organizaciji PKCG	PKCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	-	Budžet PKCG

kroz organizovanje poslovnih susreta, foruma, sajmov, B2B susreta i sl.						
3.4.4 Promovisati primjere dobre prakse žena preduzetnica u časopisu Glasnik PKCG	Povećan broj tekstova o ženama preduzetnicama u časopisu Glasnik PKCG	PKCG	I kvartal 2023	IV kvartal 2023	-	Budžet PKCG

Mjera 3.5. Sprovođenje aktivnosti u cilju unaprjeđenja položaja lica sa invaliditetom na tržištu rada						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
3.5.1 Promovisanje zapošljavanja lica sa invaliditetom s posebnim osvrtom na žene OSI, kroz javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za	Broj zaposlenih OSI, razvrstan po polu	ZZZCG	III kvartal/2023	IV kvartal/2023	2.000.000,00 €	Nacionalni budžet ZZZCG

zapošljavanje lica sa invaliditetom – grant šeme						
3.5.2 Stimulisanje poslodavaca za zapošljavanje OSI	Broj poslodavaca koji ostvaruju pravo na subvencije(zarade, opreme radnog mjestu i asistenta u radu)	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	12.000.000,00 €	Nacionalni budžet ZZZCG
3.5.3 Raspisan javni konkurs za izvođače programa- Socijalna uključenost	Broj uključenih OSI u program socijalne uključenosti	MRSS	I/kvartal 2023	II/kvartal2023	150.000,00 €	Budžet MRSS

Mjera 3.6. Sprovođenje usluga i mjera aktivne politike zapošljavanja u cilju unaprjeđenja položaja RE populacije na tržištu rada

Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
3.6.1 Pružanje usluga pripreme za zapošljavanje – individualno savjetovanje/individualni plan zapošljavanja pripadnicima Roma i	Broj pripadnika RE populacije koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica kojima je pružena usluga individualnog	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-

Egipćana koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica	savjetovanja i sačinjen individualni plan zapošljavanja (struktura po polu)					
3.6.2 Pružanje usluga pripreme za zapošljavanje - profesionalna orijentacija pripadnicima RE populacije koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica	Broj pripadnika RE populacije koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica kojima su pružene usluge profesionalne orijentacije (struktura po polu)	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-

Mjera 3.7. Sprovođenje usluga i mjera aktivne politike zapošljavanja u cilju unaprjeđenja položaja stranaca koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
3.7.1	Broj stranaca koji se nalaze na evidenciji	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-

Pružanje usluga pripreme za zapošljavanje individualno savjetovanje/individualni plan zapošljavanja informisanja i savjetovanja strancima koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica	nezaposlenih lica kojima su pružene usluge pripreme za zapošljavanje individualno savjetovanje/individualni plan zapošljavanja (struktura po vrsti dozvole i polu)					
3.7.2 Pružanje usluga pripreme za zapošljavanje – profesionalna orijentacija strancima koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica	Broj stranaca koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica kojima su pružene usluge profesionalne orijentacije (struktura po vrsti dozvole i polu)	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-

Mjera 3.8. Socijalna inkluzija korisnika materijalnog obezbjeđenja

Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
------------------	---------------------	----------------------	---------------	--------------------------------------	---	--------------------

3.8.1 Pružanje usluga pripreme za zapošljavanje - individualno savjetovanje/individualni plan zapošljavanja za korisnike MO-a koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica	Broj korisnika MO koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica kojima su pružene usluge pripreme za zapošljavanje - individualno savjetovanje/individualni plan zapošljavanja (struktura po polu)	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
3.8.2 Uključivanje korisnika MO-a koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica u mjere APZ	Broj uključenih korisnika MOP-a koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica u mjere APZ-a (razvrstano po polu)	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
3.8.3 Pružanje usluge posredovanja pri zapošljavanju radno sposobnim korisnicima MO-a koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih lica	Broj zaposlenih korisnika MOP-a sa evidencije nezaposlenih lica (razvrstano po polu)	ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-

Mjera 3.9. Unaprjeđenje sprovođenja mjera profesionalne rehabilitacije

Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
------------------	---------------------	----------------------	---------------	--------------------------------------	---	--------------------

3.9.1 Osposobljavanje OSI za učešće na tržište rada	Broj uključenih OSI u mjere profesionalne rehabilitacije Godišnji Izvještaj o radu ZZZCG	ZZZCG i izvodjači profesionalne rehabilitacije	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	250.000,00 €	Nacionalni budžet ZZZCG
3.9.2 Uključivanje zaposlenih lica u mjere profesionalne rehabilitacije	Broj zaposlenih OSI uključenih u mjere profesionalne rehabilitacije	ZZZCG i Izvodjači profesionalne rehabilitacije	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	350.000,00 €	Nacionalni budžet ZZZCG

Mjera 3.10. Razvoj socijalnog preduzetništva						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
3.10.1 Uspostavljanje i jačanje inicijativa socijalnog poslovanja koje promovišu socijalno preduzetništvo i poboljšavaju pristup poslu za	Broj uključenih socijalnih preduzeća projektom	MRSS	II kvartal/2023	IV kvartal/2023	300.000,00 €	IPA AD 2020

grupe isključene sa tržišta rada.						
-----------------------------------	--	--	--	--	--	--

OPERATIVNI CILJ 4		Efikasno funkcionisanje tržišta rada			
Indikator učinka	Početna vrijednost 2020	Ciljana vrijednost 2023	Ciljana vrijednost 2025		
Indikator učinka 1: Ocjena iz Izvještaja EK za poglavlje 19	Dobar napredak	Značajan napredak	Zatvoreno poglavlje		
Indikator učinka 2: Ocjena iz Izvještaja EK za poglavlje 2	Određeni napredak	Značajan napredak	Zatvoreno poglavlje		

Mjera 4.1. Usklađivanje sa evropskim propisima iz oblasti politike zapošljavanja i socijalne politike, uključujući politike isplativosti rada i balansa porodice i rada						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja

4.1.1 Utvrđivanje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti	Utvrđen Predlog	MRSS	I kvartal 2023	IV kvartal 2023	Redovne aktivnosti	-
4.1.2 Izveštaj o realizaciji obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore EU 2023- 2024	Izveštaj usvojen	Kancelarija za evropske integracije Ministarstvo evropskih poslova	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
4.1.3 Priprema Odluke o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2023. godinu	Utvrđena odluka	MRSS	III kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-

Mjera 4.2. Jačanje kapaciteta institucija na tržištu rada						
Naziv aktivnosti	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka aktivnosti	Sredstva potrebna za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
4.2.1 Unaprijeđeno kreiranje politike zasnovane na dokazima, praksi implementacije i koordinacije u sektoru zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike i ojačani kapaciteti za učešće u Evropskom socijalnom fondu	Broj obučenih službenika	MRSS, MF, ZZZCG, Inspekcija rada	IV kvartal/2022	IV kvartal/2023	IPA Akcioni dokument „Podrška pametnom i inkluzivnom rastu i socijalna inkluzija“	850.000,00 €
4.2.2 Uspostavljanje metodologija za praćenje projekata	Uspostavljena metodologija za praćenje projekata	MRSS	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	Redovne aktivnosti	-
4.2.3 Realizacija predviđenih aktivnosti iz Akcionog plana za	Broj realizovanih aktivnosti	MRSS, MOR, ZZZCG, MP	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	-	-

unapređenje interoperabilnosti izabranih informacionih sistema i registara						
4.2.4 Jačanja kapaciteta Zavoda za zapošljavanje pri implementaciji aktivnih mjera za zapošljavanje, budućeg učešća u ESF i olakšavanje mobilnosti radne snage	Broj sprovedenih obuka i broj zaposlenih koji su obuhvaćeni obukama.	MRSS, ZZZCG	I kvartal/2023	IV kvartal/2023	823.529,41 €	IPA Tvinig projekat u okviru Akcionog dokumenta AD 2026 „Podrška pametnom i inkluzivnom rastu-zapošljavanje i socijalna inkluzija

IV FINANSIJSKI OKVIR

Operativni cilj	Budžet CG	IPA	MOR	Donacije	Ostalo
1.Povećanje rasta zaposlenosti, kvalitetnija radna mjesta i smanjenje nezaposlenosti, kroz mjere na unapređenje ponude i tražnje	6.290.000,00 €	1.862.941,00 €	210.000,00 €	10.000,00 €	-
2.Kreiranje znanja i kompetencija za tržište rada u digitalno doba	72.000,00 €	-	-	-	-

3. Unaprijeđenje položaja nezaposlenih lica na tržište rada kroz efikasnost usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja i jačanje socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva	18.750.000,00 €	300.000,00 €	46.370,00 €	-	-
4. Efikasno funkcionisanje tržišta rada	-	1.673.529,41 €	-	-	-
Ukupno po izvorima finansiranja	25.112.000,00 €	3.836.470,41 €	256.370,00 €	10.000,00 €	-

LISTA SKRAĆENICA:

1. MRSS - Ministarstvo rada i socijalnog staranja
2. MF - Ministarstvo finansija
3. MP - Ministarstvo prosvjete
4. MNTR - Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja
5. MERiT - Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma
6. ZZZCG - Zavod za zapošljavanje Crne Gore
7. SS - Socijalni savjet
8. CSO - Centar za stručno obrazovanje
9. PKCG - Privredna komora Crne Gore
10. IRF - Investiciono razvojni fond
11. MOR – Međunarodna organizacija rada